

УДК 35: 639.1.028 (477), „18/19“

Проців Олег Романович,

кандидат наук з державного управління, головний спеціаліст, Івано-Франківське обласне управління лісового та мисливського господарства, 76018, м. Івано-Франківськ, вул. Михайла Грушевського, 31, тел.: (050) 433 63 22, (098) 224 58 23, e-mail: oleg1965@meta.ua

ORCID: 0000-0001-6692-7835

Процив Олег Романович,

кандидат наук по государственному управлению, главный специалист, Ивано-Франковское областное управление лесного и охотничьего хозяйства, 76018, г. Ивано-Франковск, ул. Михаила Грушевского, 31, тел.: (050) 433 63 22, (098) 224 58 23, e-mail: oleg1965@meta.ua

ORCID: 0000-0001-6692-7835

Protsiv Oleg Romanovych,

PhD of Public Administration, Chief Special-

ist, Ivano-Frankivsk Regional Department of Forestry and Hunting, 76018, Ivano-Frankivsk, Str. Mykhailo Hrushevskyyi, 31, tel: (050) 433 63 22, (098) 224 58 23, e-mail: oleg1965@meta.ua

ORCID: 0000-0001-6692-7835

DOI <https://doi.org/10.31618/vadnd.v1i11.30>

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОБУВАННЯ ЛИСИЦІ У ГАЛИЧИНІ XVI – ПОЧАТКУ XX ст.: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. Проаналізовано державне регулювання добування лисиці у Галичині XVI – початку XX ст.: способи та терміни добування, регулювання чисельності, повноваження егерської служби щодо добування лисиці, торгівлю хутром. Проведено порівняльний аналіз правового механізму регулювання чисельності лисиці з урахуванням компетенції органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Описано звичаєві норми та внутрішні правила полювань на лисицю в окремих мисливських товариствах. Виявлено економічні чинники, які впливали на державне регулювання чисельності лисиці, уможливаючи не лише раціональне використання ресурсу для отримання цінного хутра, але й для збільшення чисельності дичини, особливо зайців. Встановлено чинники, які впливали на чисельність популяції, зокрема політичні впливи та воєнні події. Описано

особливості державного регулювання добування лисиці у досліджуваний період. На основі компаративного аналізу розглянуто добування лисиці в Австро-Угорській монархії, Галичині у розрізі повітів, Другій Речі Посполитій, описана специфіка організації полювань на лисицю серед мисливської еліти, зокрема цісарів: Австро-Угорщини — Франца Йозефа I та Німеччини — Вільгельма II.

Відзначено, що відповідно до права хижаки є власністю господаря мисливських угідь, на яких вони знаходяться. З огляду на ці принципи на власника мисливських угідь покладался обов'язок знищувати хижаків, оскільки хижаки не лише шкідливі для мисливської дичини, але також і для свійських тварин. Законодавство Царства Польського, що регулювало знищення хижаків, визначало, що хижаків слід винищувати без урахування часу добування, та дозволяло застосовувати для цього різні способи і знаряддя, але лише особам, які мають право полювання. До хижаків відносились ведмідь, борсук, вовк, лисиця, рись, дикий кіт, видра, куниця, тхір, горностай.

Ключові слова: мисливство, лисиця, полювання, Галичина, Друга Річ Посполита, хижаки.

ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ДОБЫЧИ ЛИСЫ В ГАЛИЧИНЕ XVI – НАЧАЛА XX в.: ИСТОРИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Аннотация. Проанализировано государственное регулирование добычи лисы в Галичине XVI — начала XX в.: способы и сроки добывания, регулирование численности, полномочия егерской службы по добыче лисицы, торговлю мехом. Проведен сравнительный анализ правового механизма регулирования численности лисы с учетом компетенции органов государственной власти и органов местного самоуправления. Описаны обычные нормы и внутренние правила охоты на лисицу в отдельных охотничьих обществах. Выявлены экономические факторы, которые влияли на государственное регулирование численности лисицы, делая не только рациональное использование ресурса для получения ценного меха, но и для увеличения численности дичи, особенно зайцев. Установлены факторы, которые влияли на численность популяции, в частности политические влияния и военные события. Описаны особенности государственного регулирования добычи лисы в исследуемый период. На основе сравнительного анализа рассмотрена добыча лисы Австро-Венгерской монархии, Галиции в разрезе уездов, Второй Речи Посполитой, описана специфика организации охоты на лису среди охотничьего элиты, в частности императоров Австро-Венгрии — Франца Иосифа I и Германии — Вильгельма II.

Отмечено, что в соответствии с правом хищники являются собственностью хозяина охотничьих угодий, на которых они находятся. Исходя из этих принципов, на владельца охотничьих угодий возлагалась обязанность уничтожать хищников, так как хищники не только вредны для охотничьей дичи, но и для домашних животных. Законодательство Царства Польского, которое регулировало уничтожение хищников, определяло, что хищников

следует истреблять без учета времени добычи, и разрешало применять для этого различные способы и орудия, но только лицам, имеющим право охоты. К хищникам относились медведь, барсук, волк, лиса, рысь, дикий кот, выдра, куница, хорек, горноста́й.

Ключевые слова: охота, лиса, ловля, Галичина, Вторая Речь Посполитая, хищники.

STATE REGULATION OF FOX EXTRACTION IN GALICIA IN 16TH TILL EARLY 20TH CENTURIES: HISTORICAL ASPECT

Abstract. The article analyzes the state regulation of the fox extraction in Galicia from the 16th to the beginning of the 20th century: the methods and terms of extraction, the regulation of the number, the authority of the hunting service in obtaining foxes, and the trade in fur. It has been carried out a comparative analysis of the legal mechanism of regulation the fox population, and the competence of the bodies of state executive power and local self-government bodies. It describes the customary rules and internal rules for hunting on fox in some hunting societies. The economic factors that influenced to the state regulation of the number of foxes were identified, making it possible not only of rational use of the resource for obtaining valuable fur, but also for increasing the number of game, especially the hares. Factors influencing on population size, including political influences and military events, were established. The features of state regulation the fox extraction in the investigated period are described. On the basis of comparative analysis, it was described the fox extraction of the Austro-Hungarian monarchy, Halychyna in the context of the counties, the Second Polish Commonwealth, it was described the specifics of organization the hunting for fox among the hunting elite, in particular the emperor of Austro-Hungarian, Franz Josef I and emperor of Germany, Wilhelm II.

It is noted that according to the right of the predators, the owner of the hunting grounds on which they are located is the property of the owner. Based on these principles, the owner of the hunting grounds was required to destroy predators, as predators are not only harmful to hunting game, but also for domestic animals. The legislation of the Polish kingdom, which regulated the destruction of predators, determined that predators should be destroyed without taking into account the extraction time, and it is permitted to use different means and tools for this, but only to those who have the right to hunt. The predators were bear, badger, wolf, fox, lynx, wild cat, otter, marten, trich, ermine.

Keywords: hunting, fox, hunting, Halychyna, Second Polish Commonwealth, predators.

Постановка проблеми. Державне регулювання розведення та добування хижаків повинно опиратись як на екологічні інтереси суспільства, так і на економічні інтереси мисливських господарств. Показовим у цьому

плані стало добування лисиці, яка, з одного боку, є хижаком, що завдає збитки мисливському господарству, а з іншого — має цінне хутро.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Проблему правового регулювання добування лисиці в Галичині досліджували ряд науковців, серед яких: З. Москус, Я. Стежинський, М. Ройман, К. Слотвінський, Я. Каспарек, М. Павліковський, С. Лобось, В. Калуський, А. Сандер, В. Шабловський, С. Крогульський, С. Павлік, Р. Вацек, Я. Старкль, З. Фішер, Ф. Рожинський, Е. Шехтель, М. Гунчак.

Метою статті є аналіз політики органів публічної влади Галичини та Другої Речі Посполитої в організації регулювання чисельності лисиці та встановлення її економічного значення для мисливського господарства.

Виклад основного матеріалу. Державне регулювання добування дичини в Галичині бере свій початок з Литовських статутів. Зокрема, у XVI столітті відповідно до цих статутів за незаконно добуту дичину передбачався штраф: зубр — 12 рублів, лось — 6 рублів, ведмідь і олень — по 3 рублі, рись, дикий кабан — 1 рубль. Серед найбільш розповсюджені дичини були зайці, козулі, лисиці, ведмеді. Порівнюючи з іншими тогочасними законами, що врегульовували мисливство, Литовські закони були більш суворими щодо незаконного полювання на благородну дичину, але вовків та лисиць дозволялось добувати навіть на чужій землі за умови, що мисливець не завдасть шкоди сільськогосподарським культурам.

Як відзначав Микола Рейман у книзі “Мисливське господарство із стародавньою історією”, відповідно до права хижаки є власністю господаря мисливських угідь, на яких вони знаходяться. Виходячи з цих принципів, на власника мисливських угідь покладався обов’язок знищувати хижаків, так як хижаки не лише шкідливі для мисливської дичини, а й для свійських тварин. Законодавство Царства Польського, що регулювало знищення хижаків, визначало, що хижаків слід винищувати без урахування часу добування, та дозволено застосовувати для цього різні способи і знаряддя, але лише особам, які мають право полювання. До хижаків відносились ведмідь, борсук, вовк, лисиця, рись, дикий кіт, видра, куниця, тхір, горностаї.

Відповідно до постанови Адміністративної ради від 14 жовтня 1834 року Царства Польського був організований фонд для преміювання осіб за знищення хижаків. Цей фонд поповнювався за рахунок коштів, отриманих за дозволи на право носіння мисливської зброї.

Кожен лісник або єгер був зобов’язаний представити протягом року одну пару вух та ніс вовка, одну пару вух лисиці або дві пари тхорячих, кунячих вух. За невиконання цього розпорядження передбачався штраф у розмірі 6 злотих. Для звільнення від штрафу єгер мав довести, що на підконтрольній йому чи ліснику території немає хижаків [1].

Із входом галицьких земель до Австро-Угорської імперії (1772) лисиця була віднесена разом з вовком, ведмедем та диким кабаном до розряду хижаків, яких дозволяли добувати у

будь-якому місці. Більше того, за добування ведмедя та вовка передбачалась винагорода. Встановлювались й нові нормативно-правові акти, що врегульовували питання полювання на території Австро-Угорщини та, зокрема, й Галичини. Так, патентом цісаря від 13 квітня 1786 року параграфом 3 визначалось: "... дозволяється добувати у будь-який час, крім вольєрів, будь-яким способом кабанів, вовків, лисиць та іншу шкідливу дичину" [2, с. 369]. У випадку, коли хижаки надмірно розмножувались, виконавча влада відповідно до статті 383 цивільного кодексу Австрії організовувала полювання на хижаків.

Наступним нормативно-правовим актом, що врегульовував питання мисливства та добування лисиці, зокрема, став перший Мисливський закон Галичини від 30 січня 1875 р. Пункт 1 цього закону визначав терміни полювання на різні види дичини, відповідно до яких на лисиць дозволялось полювати з 15 лютого по 31 серпня. Але примітка до цієї вимоги дозволяла допускати уповноважених до права полювання і добувати у будь-який час лисиць у випадках, якщо вони завдають шкоди свійським тваринам. Слід відмітити, що ця вимога щодо визначення часу полювання на лисицю була першою на території Польщі, оскільки у ті часи на польських землях, що знаходились під протекторатом Росії та Німеччини, таких вимог не було встановлено. Зокрема, відповідно до ст. 17 Мисливського закону Царства Польського від 17 липня 1871 р., визначалось, що на ведмедя, вовка, борсука, лисицю, дикого kota, рись,

видру, куницю, ласку, орла, яструба та інших хижаків дозволено полювати весь рік і добувати всіма засобами. Тож закон від 30 січня 1875 року вперше значною мірою почав охороняти лисицю.

Уже в наступному Мисливському законі Галичини від 5 березня 1897 р. лисицю було зараховано до списку шкідників, і на неї дозволяли полювати у будь-який час. Відповідно до ст. 47 цього закону власники земельних ділянок отримували право відстрілу у будь-який час таких хижаків, як лисиця, куниця, тхір, ласка, вовк, рись, дикий кіт, кабан.

Мисливський Закон, прийнятий і підписаний цісарем Австро-Угорської імперії за згодою Галицького сейму від 1897 р., практично діяв у Галичині до грудня 1927 р. Відповідно до цього закону чітко зазначалось, що хижаки завдають шкоду, і дозволялось на них полювати будь-якому мисливцю. Було встановлено контроль за тим, щоб під виглядом відстрілу хижаків не відстрілювали благородних мисливських тварин. Дозвіл на відстріл і контроль за відстрілюванням здійснювали державні органи влади [3].

Однак через те, що влітку хутро лисиці мало придатне для використання, її практично не добували. Щоб лисиця менше полювала на зайців, її навіть підгодовували трупами загиблих коней [4 с. 204]. Цей закон врегульовував також чисельність інших хижаків. Визначалось, що відстрілювати собак і котів дозволяли у випадку, якщо вони знаходяться далі, ніж 300 метрів від найближчого будинку (стаття 43). На власників права полювання по-

кладався обов'язок знищення хижаків та шкідливої дичини (стаття 44).

Стаття 45 визначала, що диких тварин, які представляють загрозу для людської безпеки потрібно тримати у вольєрі. У цьому законі, на відміну від попередніх, до хижаків не зараховували диких кабанів, але були додані рись та дикий кіт. Ці види тварин мав право відстрілювати, виловлювати та привласнювати будь-який мисливець. Але при цьому закон визначав, що полювання на ці види хижаків можливе лише за дозволом власника або орендаря мисливських угідь. Таких тварин як куниця, тхір, ласка, білка, хом'як, видра, орел різних видів, яструб, сива чапля, крук, ворона можна було відстрілювати будь-кому у присутності власника мисливських угідь (стаття 46).

Стаття 47 встановлювала, що у місцевостях, де дикі кабани завдавали великої шкоди сільському господарству, уповноважені до полювання були зобов'язані відстрілювати. При недостатньому відстрілі відповідальність за завдані шкоди покладалась на власника права полювання. Повітова влада у таких випадках мала право сама видавати безкоштовні сертифікати на відстріл диких кабанів або інших шкідливих тварин, навіть без згоди власника полювань. Про видачу безплатних сертифікатів державна повітова влада була зобов'язана проінформувати власника полювання, а також місцеву поліцію.

Державна повітова влада також мала право і обов'язок організувати на певний короткий час під своїм контролем відстріл шкідників, причому спосіб добування вона визна-

чала самостійно. Мешканці гмін, на території яких проводились загальні облави, були зобов'язані відповідно до рішення повітової влади безплатно проводити загінку (стаття 48). При організації полювань на хижаків заборонялось відстрілювати іншу дичину. Якщо при організації полювання на хижаків було відстріляно іншу дичину поруч з хижаками, то цю дичину реалізовували через аукціон, що організувала повітова влада, а гроші з продажу зараховували у фонд бідних мешканців гміни (стаття 49).

Стаття 50 визначала, що для добування шкідників власник полювання мав право використовувати капкани, сільця та інші знаряддя, але при цьому потрібно було вжити заходи для безпеки людей: поставити відповідні інформаційні знаки. Якщо ж повітова влада визнавала, що дикі кабани і ведмеді завдавали великої шкоди, то власники землі мали право також виставляти різного роду капкани для відлову кабанів та ведмедів [5, с. 27–31].

3 грудня 1927 року Президент II Речі Посполитої приймає розпорядження, щоб вирішити питання державного регулювання мисливства відповідно до польського законодавства. Основною відмінністю цього розпорядження від попередніх законів було те, що у ньому немає поділу на мисливські види дичини та шкідливі види дичини. Всю дичину, на яку дозволено полювати, зараховано до мисливських видів дичини, яка має визначені терміни полювання.

Всі види дичини були поділені на чотири категорії:

до першої відносився зубр та бобр, яких було заборонено добувати;

до другої — серни, самиці лося, оленя, козулі, молодняк, ведмедиці з малими, глухарі, фазани (дозволено добувати лише за спеціальним дозволом Міністерства рільництва Польщі);

лисиці, ведмеді, рисі, дикі коти, куниці, норки і кабани відносились до третьої групи (без терміну заборони полювання, але Міністр рільництва мав право його запровадити; на ці види дичини, на відміну від інших, дозволено полювати й вночі) [6, с. 1–81];

види дичини, що охоронялись найменше, відносились до четвертої категорії, а саме: вовки, куниці, тхори, горностаї, ласки, кролики, яструби, сороки і ворони (дозволено знищувати будь-кому на своїй землі, але не далі ніж 100 метрів від будівель). Крім того, відповідно до статті 41 цих тварин дозволялося не лише відстрілювати, але й відловлювати капканами, сільцями та іншими методами.

Як виявилось, зміна політичної ситуації поставила лисицю у виграшне становище. Законодавство Другої Речі Посполитої було у порівнянні з Австро-Угорською імперією м'якшим. Хоча й не був встановлений термін, коли заборонено добувати лисицю, але й не дозволено було будь-кому її добувати. Так, у законопроекті професора Доманєвського було запропоновано визначити термін заборони на добування лисиці з 16 квітня по 30 вересня. Але законопроект так і не був прийнятий через початок Другої світової війни [7, с. 8–10].

Існували особливості добування лисиці у міжвоєнний період й в інших країнах Європи. Зокрема, у Данії та Фінляндії полювання на лисицю, тхора та куницю було дозволено навіть без отримання мисливського білету, не був визначений термін заборони її добування.

Слід відзначити, що лисиця була віднесена у різні періоди до хижаків, які завдавали збитки мисливському господарству. Як свідчить практика полювань, мисливці не добували лисицю у будь-який період року з огляду на низьку якість її хутра у весняно-літній період. Наприклад, у правилах полювання Львівського мисливського товариства ім. Святого Губерта полювання на лисицю з укриття було заборонене. Крім того, мисливці за добутої дичини повинні були сплачувати кошти у бюджет товариства, зокрема, за лисицю — 0,50 злого, тоді як за зайця — 0,2, а за добутого кабана — 1 злотий. У 1878 р. у Лисовицькому мисливському товаристві були прийняті правила, за якими мисливець, добувши лисицю, повинен був сплатити 2 злотих.

Також існували свої особливості щодо набування права власності на дичину. Зокрема, у Станіславівському мисливському товаристві “Кнея” заєць, лисиця, перната дичина залишались у власності того мисливця, який стріляв у неї останнім, тоді як власником оленя, козулі та інших копитних ставав той, хто першим зробив смертельний постріл.

У Снятинському мисливському товаристві (організоване 3 січня 1870 р., статут затверджено рескриптом Галицького намісництва 9 квіт-

ня 1870 р. L. 4575/70) за добування лисиці та борсука мисливець сплачував 1 злотий, кабана — 5 злотих, за добування зайця, куріпки, вальдшнепа — 10 грош, за перший промах — 10 грош, другий — 20 грош. Кошти йшли на премії мисливським охоронцям [8].

Практично аналогічно це питання вирішувалось у Бориславсько-Дрогобицькому товаристві мисливців “Орел”. На зборах 6 жовтня 1932 року було ухвалено рішення, що мисливці у фонд преміювання мисливських охоронців повинні були сплачувати за кожну лисицю — 2 злотих, кабана — 5 злотих, козулю — 3 злотих.

Добування лисиці висвітлювалось у мисливській пресі. Увага акцентувалась на тому, щоб при добуванні лисиці не застосовувати дріб великого розміру, так як він летить далеко і не вбиває, а тільки калічить дичину. Пропонувалось застосовувати менший дріб і стріляти на меншу відстань — до 60–80 кроків [9, с. 286–288].

Лобіюючи інтереси мисливців при добуванні лисиці, Галицьке мисливське товариство направляє у січні 1880 р. пропозицію до Галицького намісництва щодо добування лисиці у будь-який час. В подальшому (1890 р.) лисицю та куницю пропонували взагалі викреслити зі списку мисливських видів тварин.

Двояке ставлення до лисиці було й у мисливців Галичини кінця XIX ст. Якщо розглядати добування лисиці з економічного боку, то її цінне хутро мало досить таки високу ціну, і з огляду на це тварину потрібно було охороняти. Наприклад, на

ринку у Львові у 1899 р. шкіра лисиці прирівнювалась до 10 кілограм м'яса дикого кабана або трьох зайців [10, с. 2–6]. За даними державної статистики Австро-Угорщини, наприкінці XIX століття добували щорічно майже тридцять тисяч голів лисиці. За період з 1892 по 1896 р. в середньому добували 27489 голів: у 1892 р. — 26553 гол., 1893 р. — 25971, 1894 р. — 29027, 1895 р. — 28403 гол. Серед усіх провінцій імперії у Галичині добували найбільше лисиць: у 1898 р. у Галичині було добуто 29 тис. голів лисиці, тоді як у Нижній Австрії — 3,4 тис., Верхній Австрії — 1,5 тис., Каринтії — 2,2 тис., Чехії — 3 тис. На початку XX століття добування лисиць в Австро-Угорській імперії зростає і становить у 1903 р. 38,5 тис. голів. Збільшилось добування лисиць й у Чехії — з 2453 голови у 1880 р. до 2518 голів у 1893 р. [11, с. 78]

Як свідчить звіт Міністерства сільського господарства Цислейтанії за 1881 р., за період з 1 січня по 31 грудня 1881 р. було добуто 2 145 479 голів дичини. З них у Галичині було добуто 118 619 гол. (5,52 %), тоді як у Чехії — 946 415 гол. (44,11 %), Моравії — 409 696 гол. (19 %), Нижній Австрії — 327 142 гол. (15 %), Тиролі — 33 318 гол. (1,5 %). Найбільше із 118 619 гол., добутих у Галичині, становив заєць. У звіті звертали увагу на те, що в Галичині через велику кількість хижаків (переважали лисиця, вовк, рись) мисливське господарство ведеться неефективно. На Галичину припадало 22 % (4678 гол.) від усіх добутих у Цислейтанії лисиць. Дещо менше було добуто інших хижаків: 597 голів тхо-

ра (4 %), куниць — 400 голів (6 %), видр — 146 голів (19 %). Хоча й лисиць в абсолютній чисельності добували найбільше, але серед хижаків у процентному відношенні найбільше добували рисі (50 голів — 77 %), вовка (113 голів — 67 %), ведмедя (15 голів — 60 %). Серед благородних видів дичини у Галичині найбільше добувалось диких кабанів — 38 % від усіх добутих у Цислейтанії. Однак інших видів копитних добували надзвичайно мало: козуль — 3,3 тис. голів (8 %), оленів — 23 голови (0,38 %). Зайців добули 38 тис. голів (4 %) [12, с. 53–54].

Як показують статистичні дані, беззаперечним лідером серед хижаків Галичини, площа якої становила 78 500 км², з 1885 по 1893 р. була лисиця. За цей період її було добуто 57 505 голів, тобто в середньому по 6390 голів у рік. Порівняно з іншими країнами Австро-Угорської монархії в Галичині добували найбільшу кількість хижаків. За свідченням радника державних лісів Г. Леттнера, у 1876 р. в Галичині добуто 4447 гол., а у 1877 р. — 4511 гол. лисиці. В подальшому добування лисиці зростає і в 1882 р. становить 4678 гол., 1884 р. — 4926, 1885 р. — 6177, 1886 р. — 6408, 1887 р. — 7318, 1888 р. — 7113, 1889 р. — 6289, 1890 р. — 5413, 1891р. — 6178, 1892 р. — 6603, 1893 р. — 6006, 1894 р. — 7073, 1895 р. — 6758, 1896 р. — 6645, 1897 р. — 6233, 1898 р. — 6450 гол. Тож статистичні показники 1876–1898 рр. засвідчують збільшення добування лисиці на 45 %. Найбільше лисиці добували у Бібрському, Рогатинському та Бережанському повітах.

Добування лисиці мало не лише економічне значення, а й становило предмет гордості тогочасної мисливської еліти. Цісар Австро-Угорщини Франц Йозеф I, розпочавши мисливську кар'єру у віці 15-ти років, з 1848 по 1884 рік добув всього 43 138 голів дичини, з яких — 197 лисиць. З нагоди 50-річчя його правління преса відзначала, що мисливський результат цісаря на той час становив 48 345 голів дичини, з яких — 224 лисиці, а на час свого вісімдесятиліття (1910 р.) він добув 50 919 голів дичини, з яких — 226 лисиць.

Не менш зятятим мисливцем був німецький цісар Вільгельм II. Лише за один 1908 р. він добув 126 оленів-самців, 9 оленів-самиць, 7 ланей, 88 лисиць. На святкуванні його шістдесятиріччя відзначали, що за своє життя він добув 1783 самців оленя, 86 самок оленя, 1644 ланей, 2941 великих диких кабанів, 316 малих диких кабанів, 3 ведмеді, 9 лосів, 4 зубри, 17 951 зайця, 5 борсукив: всього — 61 913 голів дичини [13, с. 60].

З розпадом Австро-Угорської імперії землі Галичини переходять до Другої Речі Посполитої. Східну Галичину було територіально поділено на Львівське, Тернопільське та Станіславівське воєводства. На території Львівського воєводства площею 27 024 тис. км² було добуто у мисливському сезоні 1931/32 рр. 1260 лисиць, 1932/33 рр. — 1834, 1933/34 рр. — 1592. У Станіславівському воєводстві у мисливському сезоні 1932/33 років добуто 657 лисиць.

Як відзначали тогочасні фахівці, Перша світова війна негативно

вплинула на чисельність оленів, але водночас сприяла розмноженню лисиці, чисельність якої зросла в два рази. На території мисливських угідь площею 1000 га було добуто 20 лисиць. Крім того, після війни у великій кількості з'явилась нелегальна зброя, унаслідок чого зросло браконьєрство, яке також негативно позначилось на популяції лисиці.

Висновок. Ефективний вплив державного регулювання на чисельність лисиці уможлилював не лише раціональне використання ресурсу для отримання цінного хутра, але й для збільшення чисельності дичини, особливо зайців. Встановлено, що значним для принципів державного регулювання та правозастосування добування лисиці мали два чинники: вартість хутра лисиці та збитки, які ця тварина завдає мисливському господарству та домашнім видам тварин. Добування лисиці мало не лише економічне значення, а й становило предмет трофейної гордості тогочасної мисливської еліти — цісарів: Австро-Угорщини — Франца Йозефа I та Німеччини — Вільгельма II.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Reuman M.* Gospodarstwo łowieckie z historią starożytną łowiectwa polskiego. — Warszawa: Drukarnia Orgelbranda, 1845.
2. *Kasperek J. R.* Zbiór ustaw i rozporządzeń administracyjnych w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem: [w 6 tomach] / J. R. Kasperek. — Lwów: Wyd-wo H. Altenberga, 1884. — Т. 1. — S. 369.

3. *Pawlikowski M. K.* Prawo łowieckie: komentarz dla województw wschodnich z dołączeniem rozporządzeń wykonawczych i kalendarza myśliwskiego. — Wilno: Nakładem policyjnego klubu sportowego, 1929. — 89 s.
4. *Łoboś S.* Myśliwstwo polskie w obcej prasie łowieckiej // *Łowiec*. — 1910. — № 17. — S. 204.
5. *Nowa ustawa łowiecka dla Galicyi i W. Ks. Krakowskiego*. — Kraków: Wisła, 1898. — S. 27–31.
6. *Katuski W.* Prawo Łowieckie Warszawa: Wydawnictwo związku pracowników administracji gminnej rz. p., 1928. — S. 1–81.
7. *Sander A.* Legalna ochrona lisa / Alfred Sander // *Łowiec*. — 1939. — № 1–2. — S. 8–10.
8. *Statut regulamin i karta prawa polowania towarzystwa łowieckiego w Śniatynie*. — Śniatyn, 1921. — 17 s.
9. *Mockus Z.* Możliwości zastosowania humanitaryzmu w łowiectwie // *Łowiec Polski*. — 1935. — № 15. — S. 286–288.
10. *Pawlik S.* Handel zwierzyną, rybami i rakami w Galicyi // *Łowiec*. — 1899. — № 1. — S. 2–6.
11. *Kronika* // *Łowiec*. — 1893. — № 5. — S. 78.
12. *Kochanowski C.* Myśliwstwo w Galicyi według dat statystycznych ministerjum rolnictwa // *Łowiec*. — 1884. — № 4. — S. 53–54.
13. *Wykazy myśliwskie* // *Łowiec Polski*. — 1909. — № 4. — S. 60.

REFERENCES

1. *Reuman M.* (1845), “Gospodarstwo łowieckie z historią starożytną łowiectwa polskiego”, Drukarnia Orgelbranda, Warszawa.
2. *Kasperek J. R.* (1884), “Zbiór ustaw i rozporządzeń administracyjnych

- w Królestwie Galicji i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem”, Lwów.
3. *Pawlikowski M. K.* (1929), “Prawo łowieckie: komentarz dla województw wschodnich z dołączeniem rozporządzeń wykonawczych i kalendarza myśliwskiego” Nakładem policyjnego klubu sportowego, Wilno.
 4. *Łoboś S.* (1910), “Myśliwstwo polskie w obcej prasie łowieckiej” // *Łowiec*. — Vol. 17. — P. 204.
 5. *Nowa* ustawa łowiecka dla Galicji i W. Ks. Krakowskiego. (1898), Wisła, Kraków.
 6. *Kaluski W.* (1928), “Prawo Łowieckie” Warszawa Wydawnictwo związku pracowników administracji gminnej rz.p. — P. 1–81.
 7. *Sander A.* (1939), “Legalna ochrona lisa” // *Łowiec*. — Vol. 2. — P. 8–10.
 8. *Statut* regulamin i karta prawa polowania towarzystwa łowieckiego w Śniatynie. (1921), Śniatyn.
 9. *Mockus Z.* (1935), “Możliwości zastosowania humanitaryzmu w łowiectwie” // *Łowiec Polski*. — Vol. 15. — P. 286–288.
 10. *Pawlik S.* (1899), “Handel zwierzęzyna, rybami i rakami w Galicji” // *Łowiec*. — Vol. 1. — P. 2–6.
 11. *Kronika* (1893) // *Łowiec*. — Vol. 5. — P. 78.
 12. *Kochanowski C.* (1884), “Myśliwstwo w Galicji według dat statystycznych ministerjum rolnictwa” // *Łowiec*. — Vol. 4. — P. 53–54.
 13. *Wykazy* myśliwskie (1909) // *Łowiec Polski*. — Vol. 4. — P. 60.